

Bøger

Respekt - Gatukultur, ny etnicitet och droger.

Philip Lalander:

Liber AB 2009, 296 sider, illustreret.
www. Liber.se

Philip Lalander er professor i socialpsykologi og har studeret den bølge af heroinmisbrug der udviklede sig i og omkring Norrköping i det sydøstlige Sverige i slutningen af 1990'erne. I 1994 anslog myndighederne således, at der var fire-fem heroinbrugere i byen, men dette tal var i 2000 eksploderet til 248 ud af en befolkning på knap 120.000. En ikke uanselig andel af disse var af udenlandsk herkomst. Lalander stiller skarpt på den gadekultur der muliggjorde og betingede at en gruppe af unge heroinbrugende og -sælgende mænd med chilenske rødder blev revet med af denne epidemi.

Med begrebet *Gadecultur* skriver Lalander sig ind i en etnografisk baseret kultursociologisk forskningstradition i forlængelse af Pierre Bourdieu (1984) og Philippe Bourgois (2003). Det teoretiske perspektiv er velegnet i forhold til problemstillingens beskaffenhed og er ligeledes med heldigt resultat nyligt anlagt af Sveinung Sandberg og Willy Pedersen i deres bog om Gatekapital blandt hashsælgere i Oslo (2006). I det hele taget er der mange fællestræk mellem disse to bøger. Fællestræk der vidner om, at de analyserede problemstillinger er udbredte og særdeles relevante at forstå nærmere, også i en dansk sammenhæng.

Overordnet handler bogen om hvordan disse marginaliserede unge mænd skaber sig en identitet og en livsstil der roterer omkring at drive rundt på gaden og bruge forskellige former for narkotika, dog pri-

mært heroin. Lalander får på overbevisende vis placeret denne gadekultur i en bredere sammenhæng hvor især køn og klasse vikles ind i spørgsmålet om etnicitet og marginalitet. Det hele udspiller sig i Hageby, der er en forstad til Norköping i det sydøstlige Sverige med knap 8.000 indbyggere. Det empiriske materiale består af tre års observationer og 100 interviews med 23 forskellige personer og Lalander er særdeles fortrolig med såvel sit materiale som sit emne. Ikke alene er han selv vokset op i området. Han har tilmed tidligere begået en bog om heroinmiljøet: *Hele världen er din: En bok om unga heroinsiter* (2001). Denne fortrolighed er selvsagt altafgørende for at komme ind på livet af en gruppe mennesker med etnisk minoritets baggrund, som tilmed er aktive deltagere i en så 'tabubelagt og umenneskelig' kriminel livsstil som brug og salg af heroin. Det er en barsk livsstil, det er der ingen tvivl om. Men Lalander kommer langt bagom de sensationsprægede beskrivelser og ind til kernen i problemet, gadekulturens særegne regler og normer.

Det aspekt ved gadekulturen, der er fjernest fra en almindeligt accepteret livsførelse, er den udbredte og anerkendte brug af fysisk vold. Volden bruges i mange sammenhænge og opfylder mange problemknusende funktioner. Volden udvikler sig som logisk konsekvens af, at man i gadekulturen under ingen omstændigheder kan tillade sig at involvere velfærdsstatens normale, konfliktløsende aktører. Men voldens funktioner rækker ud over dette. Med volden – og truslerne om vold – etablerer man sig selv som et menneske med magt. En magt og dertil hørende anerkendelse man ellers skal se langt efter som indvander bosat i en forstad med et dårligt ry. Læg dertil problemerne der følger af at have dårligt integrerede forældre, der lider af mere eller mindre udtalt hjemve til oprindelseslandet Chile, og du har opskriften på en sprængfarlig cocktail.

Livsstilen med brug og salg af heroin omtales som *driftande*. Til trods for at det er et risikofyldt liv opfylder det tre funktioner, som disse socialt marginaliserede unge ellers kunne kigge langt efter. Spiller man sine kort rigtigt, uden at blive alt

for high på sit eget supply, muliggør livsstilen, at man kan opnå at deltage i forbrugssamfundet. Derudover giver det tilværelsen en struktur, om end nok så løs, men en beskæftigelse ikke desto mindre. I en periode opsluger denne beskæftigelse Lalanders informanter helt og aldeles. De lever som selverklærede Grottemennesker, der kun undtagelsesvist og modvilligt forlader det kælderrum hvorfra heroinen sælges. Der går næsten mode i ikke at betale *Kranen* for forsyningerne af heroin, og heraf følger selvsagt en ond spiral af økonomiske problemer og tiltagende marginalisering fra en almindelige *Svensson-tilværelse*. Økonomisk gæld og inddrivelse heraf bliver i gadekulturen meget mere symboladret end blot bidraget til økonomisk velstand. Som alt andet handler det om at etablere og opretholde respekten omkring sin person. Det groveste normbrud i gadekulturen er således at snakke, eller sladre om man vil, med politiet. End ikke for at beskytte sin egen familie er dette en udvej. Er en person fra gademiljøet først identificeret som stikker vil denne i henhold til kulturens normer aldrig kunne behandles med respekt igen, og respekten er det vigtigste – og tit det eneste – man har i de kriminelle netværk.

Opgaven er svær, og løsningen fordrer en portion tålmodighed og vedholdenhed som er de færreste forundt. Lalander har sammenlagt fulgt sine informanter over en periode på hen ved ti år, og efter endt læsning sidder man tilbage med en oplevelse af, at den komplicerede opgave ikke ville kunne løftes uden netop et sådant engagement fra forskerens side. Et engagement, der ved flere lejligheder er ved at kamme over. Lalander redegør troskyldigt for sine genvordigheder med at opretholde skellet mellem at være objektiv forsker og samtidig betroet ven. Her bliver det for alvor spændende, og det er sigende for Lalanders grundighed, at selve brugen af heroin først bliver introduceret halvt inde i bogen. Herfra følger således en uforbeholden anbefaling, forudsat et nogenlunde kendskab til det svenske sprog. ■

KIM MØLLER. CAND. SCIENT. ADM.
PH.D. –STUD. CRF